

У зарубіжних країнах страхування врожаю сільськогосподарських культур на основі індексу погоди набуло широкої практики, насамперед, у контексті страхування катастрофічних погодних ризиків. Урегулювання збитків відбувається на основі дистанційних методів, у тому числі супутникових зображень, бортових фотографій, наземних спектральних вимірювань, що значно спрощує моніторинг розвитку сільськогосподарських культур і прийняття рішень для оптимізації виплат за претензіями по втратам сільськогосподарських товаровиробників.

Однією з країн, яка активно освоює і впроваджує в практику індексні страхові продукти, є Індія. Таке страхування є субсидованим з боку держави у розмірі від 50% до 80% від суми премій, що робить такі програми привабливими для виробників. За рахунок державних коштів в цій країні встановлюється до 2 тис. автоматичних погодних реєстраторів, дані яких необхідні для отримання об'єктивної інформації про страхові події (опади, сила вітру, вологість повітря, рівень температур). Особливо значного поширення набувають індекси погоди, так як виробництво сільськогосподарських культур в Індії значним чином залежить від погоди, зокрема вологи (більше ніж 80% сільськогосподарських угідь мають нестачу вологи) [3, с. 97].

Отже, в умовах непрогнозованої зміни кліматичних умов планети пошук нових інноваційних страхових продуктів, які б адекватно враховували інтереси виробників, держави та страховиків, є актуальним і необхідним.

Література

1. Копитіна І. В. Страхування аграрних ризиків: недоліки та перспективи / І. В. Копитіна // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2014. – Вип. 200 (3). – С. 87-93.

2. Ботвиновська О. Л. Сучасні тенденції зарубіжного досвіду індексного страхування аграрних ризиків / О. Л. Ботвиновська [Електронний ресурс] // Ефективна економіка. – 2011. – № 4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_4_18.

3. Гудзь Г. О. Інформаційні системи та технології у страховому захисті аграрного підприємництва / Г. О. Гудзь // Облік і фінанси. – 2016. – № 2. – С. 95-103.

Слічнюк К. С.

Науковий керівник: Федорович І. М., к. е. н.

Тернопільський національний економічний університет

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Сільське господарство є пріоритетним напрямком розвитку для багатьох країн, для України в тому числі. Аграрна галузь України відіграє важливу роль у структурі національної економіки. Незважаючи на сприятливі кліматичні умови для агровиробництва, сільське господарство в Україні щорічно потерпає

від небезпечних природних явищ і несприятливих погодних умов, що позначаються на зниженні врожайності, недоборі валової продукції сільськогосподарських культур, в наслідок чого сільгоспвиробники отримують збитки. Агровиробництво – один з найбільш ризикованих секторів економіки. Але інвестиційний інтерес до аграрного ринку підвищується з кожним роком [1].

З 2011 року в Україні почалося активне впровадження державної підтримки сільгоспвиробників. Відповідно до прийнятого Закону України “Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою” кожна страхова компанія, яка хоче займатися агрострахуванням, повинна отримати відповідну ліцензію. Проблема полягає в тому, що не всі страхові компанії демонструють активність в цьому напрямі. За даними Міжнародної фінансової корпорації (IFC), яка презентувала результати дослідження діяльності ринку страхування агропродукції України, страхування сільськогосподарського ринку в 2016 році здійснювала приблизно п’ята частина всіх компаній, які отримали ліцензію на цей вид страхування [3]. Ринок агрострахування потребує посилення системних зусиль уряду щодо його розвитку, зокрема, вдосконалення регулювання та надання системної підтримки цьому сектору.

Система страхування ризиків в аграрній сфері в розвинених країнах, де держава відіграє провідну роль у підтримці сільськогосподарських товаровиробників, є налагодженим і добре функціонуючим механізмом. Державна підтримка є більш ефективним напрямом стабілізації доходів сільськогосподарських виробників, ніж фінансова допомога, що надається їм в окремі несприятливі роки у вигляді додаткових кредитів, субсидій, заліків і списань боргу, відстрочок по платежах і прямих грошових компенсацій.

Процес глобалізації економіки виводить на принципово новий рівень і проблематику ризиків у всьому їх різноманітті. Страхові компанії здійснюють свою діяльність у середовищі підвищеного ризику, тому що компенсують не тільки власні збитки як підприємницькі структури, але і збитки інших суб’єктів господарювання. Тому проблеми управління ризиками для страхових компаній набувають особливого значення.

Процеси ринкової трансформації національної економіки зумовлюють необхідність проведення наукового дослідження міжнародного ринку страхування та розробки шляхів ефективного використання світового досвіду в галузі страхування для подальшого розвитку ринку страхування України, що забезпечить успішне здійснення економічних реформ, стабільний розвиток національної економіки, подальшу інтеграцію у світове господарство.

Відтак, аграрний комплекс має велике значення для економіки практично будь-якої країни. У багатьох випадках держава надає допомогу як безпосередньо виробникам сільськогосподарської продукції, так і страховим

компаніям. Метою такої допомоги є розвиток страхової інфраструктури, підвищення якості страхових послуг та зниження вартості страхових програм для користувачів. Лідерами ринку аграрного страхування є Північна Америка (51%) та Західна Європа (32%) [5].

Міжнародна практика пропонує різні варіанти побудови системи страхування ризиків сільськогосподарського виробництва. Так, у Канаді, Росії, Іспанії, США державою здійснюється субсидування програм мультиризикового страхування; у Франції та Австрії передбачено субсидування; у Швеції страхування здійснюється приватними страховими компаніями без допомоги держави. Дедалі більше країн світу схиляються до наслідування досвіду саме тих країн, де була запроваджена й успішно діє модель системи аграрного страхування з державною участю, адже існують об'єктивні, доведені міжнародним досвідом, підстави для надання державної підтримки системі аграрного страхування [8]. Тому, на нашу думку, саме в цьому контексті необхідно Україні переймати досвід Канади, яка має довгу історію надання такої підтримки та постійно вдосконалює свої програми, аби відповідати вимогам часу й новим потребам фермерів. Сільське господарство визнане в Канаді стратегічною галуззю. Тому уряд цієї країни вважає за необхідне надавати державну підтримку аграрному сектору через різноманітні програми, в тому числі стабілізації доходу та мінімізації ризиків. У Канаді субсидоване страхування впроваджено через королівські корпорації, які працюють в кожній провінції. Ці корпорації є державними компаніями, що працюють на ринкових принципах. Кожна корпорація розробляє свої програми страхування на основі методичних рекомендацій федерального міністерства сільського господарства. Через специфіку сільськогосподарського виробництва в провінціях і фінансових можливостей бюджету кожної федеральної одиниці, програми страхування відрізняються, але відмінності ці незначні.

Уряд держави та уряди регіонів реалізують свою політику щодо фінансування та страхування сільськогосподарських виробників через Королівські корпорації – спеціалізовані державні установи. На державному рівні ця установа має назву Королівська корпорація з надання послуг сільському господарству. Канада була першою країною, яка запровадила страхування сільськогосподарських культур за індексами врожайності та погоди. У 2006 році впроваджено гібридні страхові продукти на основі індексів врожайності та погоди. За умовами гібридних продуктів фермер може самостійно сконструювати страхове покриття та купити поліс страхування, скориставшись Інтернет-платформою [9]. Канадська система субсидованого сільськогосподарського страхування вважається найбільш розвиненою у світі. Більшість країн будують свої програми субсидування з урахуванням канадської практики і принципів системи. У даний час в Канаді діє ряд державних програм мінімізації ризиків та фінансування фермерів, програми страхування врожаю,

зокрема, програма стабілізації доходу, програми весняного авансування та осіннього авансування сільгоспвиробників Канади, провінційні програми підтримки фермерів.

На сьогоднішній день в Північній Америці пропонуються три основні типи полісів страхування сільськогосподарських культур: мультиризик, страхування від граду і страхування від поїменованих ризиків. Поліс мультиризикового страхування забезпечує найбільший відсоток загальної премії і покриває збитки, завдані сільськогосподарським культурам, всіма типами стихійних лих, включаючи посуху і повінь. Поліс страхування від граду покриває збитки, завдані градом та вогнем. Поліс страхування від поїменованих ризиків покриває збитки певних культур від певних ризиків, які можуть бути не відшкодовані за полісом мультиризикового страхування. У США фермери для страхування сільськогосподарських культур звертаються до незалежних агентів, що працюють від імені приватних страхових компаній. У разі мультиризикового страхування, уряд укладає угоди зі страховиками на продаж, обслуговування та андерайтинг цього продукту. Взаємовідносини між сторонами визначаються Стандартною угодою про перестраховання (Standard Reinsurance Agreement – SRA), яка визначає ризики, що несе кожна із сторін. У кожному штаті існує три пули ризиків: комерційний, розвитку і встановлений. Страховик може вибрати розміщення ризиків у пулах, ґрунтуючись на своїх інтересах. Федеральний уряд відшкодовує приватним страховим компаніям витрати на адміністрування мультиризикового страхування згідно підписаної угоди SRA. Страховики, у свою чергу, сплачують певний відсоток з цих коштів незалежним агентам, які продають страховий продукт.

Для проведення державної політики в сфері аграрного страхування при Міністерстві сільського господарства США було створено Агентство по управлінню ризиками (Risk Management Agency). Комплексна система сільськогосподарського страхування була започаткована в Іспанії в 1978 році з прийняттям Закону “Про комбіноване аграрне страхування”. Система, впроваджена цим Законом, розповсюджується на рослинництво, тваринництво та лісове господарство. В результаті розвитку та вдосконалення законодавчої бази сьогодні аграрне страхування в Іспанії регулюється близько 15 правовими актами – Законами та Королівськими Декретами. Базовими принципами сільськогосподарського страхування Іспанії є: добровільність страхування для сільгоспвиробників, страхування врожаїв приватними страховими компаніями, договори страхування можуть бути як індивідуальними, так і колективними, значна державна підтримка. При цьому держава сприяє розвитку страхування шляхом надання субсидій як фермерам, так і страховим компаніям; ставить своїм пріоритетом заснування сільськогосподарських товариств взаємодопомоги; сприяє проведенню збору даних та надає технічну допомогу страховим компаніям; держава сприяє участі в системі агрострахування

якомога більшого числа виробників; всі види страхування виконуються на базі планів, які завчасно готуються уповноваженими урядом установами.

Варто зазначити, що системи страхування не є статичними. Існуюча практика та помилки аналізуються, і держава спільно із страховими компаніями намагається знайти оптимальні рішення для функціонування системи сільськогосподарського страхування. Так, сьогодні такі зміни відбуваються в Греції, Іспанії, Італії, Канаді та деяких інших країнах. Узагальнюючи перелік ризиків в сільському господарстві провідних країн світу, можна зробити висновок, що переважає, так зване, мультиризикове або комплексне страхування врожаїв. Відсоток страхування за таким принципом займає половину в загальній кількості страхових премій, отриманих від сільгоспвиробників.

У Європейському Союзі обов'язкове страхування сільськогосподарських ризиків присутнє тільки в Греції та на Кіпрі. У цих країнах субсидоване страхування пропонується через державні страхові компанії. У даний час Греція розробляє програму переведення системи страхування аграрних ризиків з державної компанії в приватний сектор. З огляду на вище сказане та з урахуванням досвіду зарубіжних країн, в Україні створюється система страхування сільськогосподарських ризиків за державною підтримкою та формується ефективна система сільськогосподарського страхування в добровільній формі [10].

Відтак, світова практика показала, що найбільш ефективно страхувати сільськогосподарські ризики можуть приватні страхові компанії, які працюють у співпраці з державою. Впровадження міжнародних стандартів страхування в Україні є одним із важливих завдань і можливих напрямів входження страхового ринку держави у міжнародне страхове співтовариство. Проте, це можливо лише при врахуванні економічного і політичного становища країни, фінансової стабільності та створення законодавчої бази страхування.

Таким чином, досліджуючи міжнародну практику страхування сільськогосподарських ризиків, можна запропонувати різні варіанти розвитку системи страхування для аграрного комплексу, які було б доцільно запровадити й удосконалити в Україні: надання страхових послуг приватними страховими компаніями без допомоги держави; участь держави в пулах перестраховування; субсидування страхових премій за деякими страховими продуктами (наприклад, град); надання фінансової допомоги для покриття катастрофічних збитків; субсидіювання програм страхування від багатьох ризиків (мультиризика); створення спеціальної державної установи для реалізації політики в сфері аграрного страхування; створення страхової інфраструктури.

Література

1. Залетов А. Проблемы и перспективы развития аграрного страхования в Украине / А. Залетов // Финансовые услуги. – 2012. – № 4. – С. 20-21.
2. Краківський Ю. С. Особливості системи страхових послуг для суб'єктів аграрної сфери / Ю. С. Краківський // Вісник Одеського національного університету. – 2013. – Т. 18, Вип. 3 (2). – С. 54-56.
3. Прокопчук О. Т. Особливості страхування аграрних ризиків у країнах світу / О. Т. Прокопчук, Ю. В. Улянич, В. П. Бечко // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 3. – С. 46–53.
4. Лобова О. Розвиток аграрного страхування в США / О. Лобова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2012. – Вип. 133. – С. 49-52.
5. Віленчук О. М. Стан та перспективи розвитку аграрного страхування в Україні / О. М. Віленчук // Облік і фінанси. – 2014. – № 2. – С. 91-96.
6. Матвієнко Г. А. Роль державного регулювання в страхуванні аграрних підприємств / Г. А. Матвієнко // Агросвіт. – 2009. – № 2. – С. 35-39.
7. Тарельник Н. В. Зарубіжний досвід страхування ризиків в аграрній сфері [Електронний ресурс] / Н. В. Тарельник // Ефективна економіка. – 2013. – № 6. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_6_17.
8. Сокол С. В. Змішане страхування сільськогосподарських ризиків: держава та аграрний страховий пул / С. В. Сокол // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2014. – Вип. 40. – С. 260-265.
9. Грицина О. Аграрне страхування: проблеми та перспективи розвитку / О. Грицина, О. Шолудько, І. Тофан // Вісник Львівського національного аграрного університету. – 2015. – № 22 (1). – С. 84-91.
10. Остапенко О. М. Моделі страхування ризиків аграрного виробництва в зарубіжних країнах / О. М. Остапенко // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2013. – Вип. 12. – С. 171-175.
11. Скрипниченко В. В. Державна підтримка страхування аграрних ризиків в економіці України / В. В. Скрипниченко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2014. – № 9. – С. 121-127.

Сорока М. С.

Науковий керівник: Налукова Н. І., к.е.н., доцент
Тернопільський національний економічний університет

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОBOB'ЯЗKOBOTO MEДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ

Розвиток сфери охорони здоров'я є надзвичайно важливим для кожної держави, адже життя та здоров'я людини виступають найбільшими цінностями [1]. Медичне страхування – невід'ємний компонент системи охорони здоров'я розвинутих країн та одна з найголовніших соціальних гарантій. Страхування